

Dimény Lóránt

A HETEDIK

Drága Fiam, Mózes,

még mielőtt a szemetesbe dobnád ezt a levelet, őszintén kérlek, ne tedd! Ha elfogna az indulat, és goromba, nyers epe folyna szét ereidben kézírásom olvastán, természetesen nem fogok ítélkezni fölötted, hiszen tudom, csak egy Kajtár vagy, a szilajabbak közül való. Engem viszont kötelez a bűntudat, és kötelez a vér! Mondanám, hogy kötelez a szeretet, az önzetlen, de nem fogom, túlságosan veszélyes erről beszélnem, nem szeretném, ha magával ragadna a szenvedély!

Nem szaggattad szét tehát soraimat, alázattal köszönöm, és egyben büszkeséggel tölt el, hogy ekkora lélek költözött beléd. Mintha magamat látnám 25 évvel ezelőtt, 25 évesen, amikor megtaláltam a padláson a nagyapád levelét, amelyben megfogalmazta, mit jelent Kajtárnak lenni. Nem magyarázkodni szeretnék, nem keresek kibúvót, mi jogon is tehetném, hiszen egy Mustang vagy te is, csak el szeretném mesélni neked, kedves Fiam, hogy mi vezetett oda, hogy ma, amikor könnyen láthatnálak az interneten, nem tehetek egyebet egy ilyen levél megírásánál. Hiszen egyre bölcsőbbek vagyunk, holtunkig csak váltig okít az élet, és ez nem történt velem sem másként.

Akkortájt, amikor majd ezt a levelet olvasod, túl leszel a születésnapodon, a huszonötödiken, és bár nehéz, de ha elfogadod, szeretnék most őszintén köszönteni, Isten éltesen, fiam!

Azon a télen engem a cimboráim köszöntöttek fel. Bizonyára tudod, a cukorgyárban dolgoztam rakodómunkásként, és igyekeztem hasznos lenni ott, ahol csak lehetett. Megbecsültek és szerettek, sok haverom volt, néhányan igazi barátok. A születésnapom reggelén biciklivel mentem dolgozni, enyhe volt a tél, kesztyűt sem húztam. A kormányon egy barna szatyorban két liter szilvapálinkát vittem, Jóskáéktól kaptam Gálfalváról (tartod még velük a kapcsolatot?), arra gondolva, hogy majd délkor, amikor bevonul az irodájába a főnök, megisszuk.

Már ahogy közeledtem a nagy, galvanizált kapu felé, láttam, hogy rendkívüli nap lesz az, kis csoportokban beszélgettek a fiúk. Mintha a világ nyugtalansága beköltözött volna a gyár udvarára, a szívekbe. Vásárhely ut-

cáin járt az ősz, mondaná Ady, pedig már tél volt. A kapunál hagytam a biciklim, beszóltam Vasinak, hogy tartsa készenlétben, ha menni kell. Közben egész délelőtt érkeztek a hírek az IRA-ból, a Prodcomplexből, a szabadság riadt madara, tudod, tollait tépdeste. Valamikor dél körül beültünk az egyik műhelybe, hogy megigyuk a pálinkát. Négyen. Havadi, Doru, Márkus és én. A satupad mellett volt egy táskarádió, körbeültük, aztán járt körbe a görbe nyakú üveg. Márkus menni akart, mondta, most indulunk, nem várunk többet, ha mindenki megy, csak történik végre valami. Doru a sálpéta zsebében papírgalacsinokat bűgyürgetett. Családja van, mi lesz velük, ha börtönbe zárják, mi lesz a kicsivel, s a nagyobbik egyetemre megy jövőre. Havadi flegma volt végig, ilyen volt akkor is, amikor évekkel azelőtt agyonvert egy milicistát, tudja a fene, nem került börtönbe, szóval mondja ifjabb Havadi Dezső, mi a fasz legyen, ugyanolyan nap, mint a többi, csak ma délelőtt pálinkázunk, délután megbasszuk a rendszert. Ilyen ez a nap!

Az első üvegnek szinte a seggére vertünk, amikor a második váltásosak kitértek az udvarra. Indulni fogunk, mindenki megy. Nem egyéni vállalkozás volt az. A forradalom tömeg, forró homok a cirkuszban, a forradalom sodrás. Elindultunk, hátra, kifelé a Dózsára. Mindenfelől csoportok érkeztek az úton felfelé, többnyire eufórikus, felindult arcok, bőrkabátos testek mentek, haladtak, mindenki azt érezte, hogy hangja van, hogy számít. Toltam a biciklim magam mellett.

Drága Fiam, egyhetes voltál akkor, alig néhány napja jött veled haza anyád. Nem voltam soha az az ember, aki családról álmódott volna, aki öregkorára unokákkal látná magát körbevéve. Tulajdonképpen semmit nem akartam én soha senkitől, nem voltak elvárásaim. Nem voltak terveim, álmaim, folyt az idő keresztül rajtam. Nem akartam családot egyáltalán, férfiasan bevallom, téged sem akartalak, de nem tehettem semmit. Anyádat azonban szerettem, anyádat nagyon megszerettem. Ma már tudom, hogy nem szabadott volna. Nekünk, Kajtároknak, az érzéketlen szemlélődés, a hűvös távolságtartás az egyedüli út. Csak így maradhatunk életben, csak így nem fojtunk meg mindent magunk körül.

A tömeggel már a Moccához értünk, megittuk a másik üveg pálinkát is, üvöltöttek a fiúk, a MIU előtt két katonai IMZ állott, Doru hátulról a pálinkásüveget egyenesen az egyik szélvédőjébe tűzte. Ömlött a káplár arcából a vér, aztán elzúgtak a tankkaszárnya felé. Eszembe jutott, hogy otthon, a pincében van még egy liter reszelős törköly. Szóltam a fiúknak, hogy kitérőt teszek, várjanak meg, úgyis korán van, bemelegítünk, amíg gyűlnek a többiek.

Fiam, mindennek van egy kezdete, és ugyanilyen simán illeszkedik be az idő sodrásába a vége is, mint egy újabb, semmilyen pillanat, két meglévő közé, egymásba kapaszkodva. Minden történés csak utólag lesz nagygyá, fontossá! Akkor, ott, a sodrásban, egymás részeg, riadt arcát látva, egy távoli gondolat űzése, bármilyen magasztos a szabadság eszméje, mind súlytalan. Meggondolatlan az ember, kalandvágyó. Beszéltünk róla, hogy akár lőhetnek is ránk, a kényszertáboroktól a börtönökig, minden lehetséges csapást végigjártunk gondolatban, de gyenge elme az ember, és felindultságában mártír, önfeláldozásra ítéltetett.

Amikor beléptem a házba, anyád az ablak előtt állt mozdulatlan, karján aludtál Te, Fiam! Úgy szólt hozzám, bölcsen, hűvösen, hogy meg sem fordult. Annyira aljasnak nézte az egészet, amibe keveredtem, hogy nem is nézett szembe velem. Hová rohansz a semmibe, te vad Kajtár? Mire jó neked ez a harc? Szó szerint ezt mondta, mérhetetlen nyugalommal, boszszantó magabiztossággal. Miért nem maradsz a fiaddal, ha már velem nem akarsz maradni? Úgyis megcsinálják mások helyetted. Nem látod, hogy húrra van itt szükség, literre mérik a vért ilyenkor, ennyi az ára? Arról beszélt, hogy családom, kötelezettségeim vannak, hogy ennek a szerelemnek sem felkelés, sem világégés nem vethet véget.

25 éves vagy, bizonyára elegendő, hogy meglásd magadon a Kajtárok évszázadosok jegyeit, észrevedd a szabadságkeresést, amit keresünk, üzünk már emberöltők óta. Még egyetlen férfinak sem sikerült kendő alá rejtenie azt a sörényt, amellyel született. A vérvonal alól Te sem lehetsz kivétel, Fiam! Az sem véletlen, hogy a nemzetségünkben csak minden tizedik gyermek leány. Gyors, dühös élés, rengeteg születés, rengeteg halál, ezek vagyunk mi.

Anyád szavait nem tudtam semmibe venni, ahhoz túlságosan szerettem. Minden új mondata csak tovább tájtékozott, tovább korbácsolta a kint-ről behallatszó kiabálás hullámain bennem. Nekem akkor mennem kellett! Nem, nem az ügy miatt, ne gondold, hogy valaha is léteztek nemes ideáljaim, de férfi voltam, egy igazi Kajtár! A nagy kalapácsot akartam megfogni előbb, de villanásnyi szégyenérzet futott át rajtam, és nem azt emeltem fel, hanem az öklömmel sújtottam le, becsülettel, testből. Rövid volt, hirtelen és csendes. Elkaptalak az öléből, és az ágyra fektettelek. Fel sem ébredtél, csak sóhajtottál egyet, mintha anyád szájából szállt volna ki a lélek. A főtér felől morajlás hallatszott, változó, akármilyen idők zaja. 1989. Elvettem a pinckulcsot, a törkölyről nem feledkeztem meg. Még visszazentem az ajtóból. Anyád a piros perzsaszőnyegen, te a zöld posztón feküd-

tél. Nem gondoltam, hogy szükséged lenne rám. Egy Kajtár voltál, ennyi! Az időnek folyni kell.

A fiúkhöz a Poklos partján csatlakoztam, üdvrivalgás tört elő, amikor előkaptam a pufajka alól az üveget. Hat óra lehetett, kocsonyás volt már a levegő, teljesen sötét, az év legrövidebb napja. December 21. Énekelve értünk a Romarta elé, magyarok és románok, testvérek voltunk, közös volt az ügy, szürke, hámló bőr, annak a csattogó, üres évtizednek a végén. Törött üvegcsonkokkal hadonásztunk, üvöltöttünk, előttünk riadt, sötét katonák arcai. Amikor lőttek, éppen a márványoszlop mögé húzódtam, meggyújtani egy Mărășesti cigarettát. Nem messze tőlem rogyott össze Hidoș, odébb Pajka. Zúgott a tömeg, a közelben állók próbálták felemelni a falnak dőlt, összeroskadt testeket. Ott, amikor a fejünk fölött körözött a halál, eszembe jutottál, Fiam, eszembe jutott, hogy új idők várnak rád, hogy én most itt talán meghalok, de a Kajtárok tovább fognak élni, neked tovább kell élned. Néhány perc alatt esett el a többi négy is, Muntean, Hegyi, Bodoni és Tamás Ernő az IRA-ból. A hús, a kötelező nyomaték, a fintor, hogy a sors kiemelt a tömegből.

Amikor éjfél körül hazaértem, ugyanúgy feküdtetek. Anyád arca szürke volt, a tiéd vörös a sírástól. Összepakoltam néhány dolgot a vasazott bőröndbe, megsimogattam a homlokodat, aztán anyád arcához érintettem óvatosan a számat. Útban a város széle felé megálltam Nusi néniéknél, és egy cetlit tűztem az ajtóba: Gyertek! Mici. A Kombinát előtt vártam meg a mentőt. Váradra ment vért hozni, mondtam Havadinak, el kellene intéznie, hogy elmehessek vele, mert meglőtték a nagybátyámat. Váradon nem mentem vissza a kórházhoz. Még akkor hajnalban átszöktem.

Drága Fiam, az ember életében egymás nyomába lépnek az események. Sors, vagy sorstalanság fiai vagyunk mindannyian, de ne feledd, hogy legyen forradalom vagy pestisjárvány, a Kajtárok maguk fogják a gyeplőt. Amint a mentő a Királyhágóra kapaszkodott, rátok gondoltam, és eszembe jutott a nagyapád levele: Egy férfi megsemmisíti, amit szeret! Aztán néhány sor után helyesbít: Egy Kajtár megöli azokat, akiket szeret! Hozzám akkor érkezett meg a sorsszerűség, akkor döbrentem rá, hogy bármennyire is szeretnénk, nem szabadulhatunk az eredendő bűn szorításából. Ilyenek vagyunk mi, Kajtárok! Kérlek, Fiam, bár elég idős vagy ahhoz, hogy ezt magad is megtapasztalhadd, a szerelemre nagyon vigyázz, az érzéseidre. Ebből az örvényből nem lehet kiszállni, tartsd magadtól távol!

Eldöntöttem akkor, hogy messzire megyek, ahol teljesen más szelek fújnak, mint ezek a mi nyugtalan keleti szeleink. Öt év után értem el végre a

Fülöp-szigetekre, ahol azt éreztem, hogy akár otthonom is lehetne, bár ezt nem feltétlenül kerestem. Megismertem egy filippínó nőt, és feleségül vettem alig egy év után, mindvégig vigyázva arra, nehogy megszeressem. Mindközben sokat gondoltam rád, de ahogy telt az idő, egyre nehezebb lett volna kapcsolatba lépnem veled. Egyre fölöslegesebbnek éreztem a régi iszapban turkálnom, és igen, bíztam benned, tudtam, hogy segítség nélkül is boldogulni fogsz. Hallottam, hogy új időket élt az ország, hogy a nyugati dolgok lassan beszivárogtak, és mindaz, amire azokban a decemberi napokban még csak gondolni sem mertünk, lassan valóság lett. Nem aggódtam miattad. Időnként elfogott a vágy, hogy lássam a véreimet, de távol kellett maradnom, egy gyilkosnak holtáiglan bujdosni kell. Egy Kajtárnak nem teher ez, hanem bizonyítéka az életben maradásnak, és biztosítéka, hogy a vérünk eljut bárhová, szerte a világon.

Egy évvel ezelőtt megszületett a fiam, persze Mózesnek kereszteltük, gondolom, megértő leszel, és elfogadod. Ennek így kell lennie. Úgy láttam rajta, nem esett messze a fájától. Vörös és fehér bőrű, mint mi mindannyian. Egy szélhámos. Sajnos az igyekezetem, hogy ne szeressem meg zsigeri módon az anyját, nem sikerült. A bomlasztó óceáni levegő nem kedvezett, itt még könnyebben szökkennek szárba az indulatok. Alig néhány hetes volt a gyerek, amikor újabb szökőár mosta el a partszakaszt, ahol laktunk. Kapkodó, zavaros idők voltak, akárcsak egy forradalom. Megbomlik ilyenkor az idő posztója. Feleségem, igazi anyafarkas, ész nélküli igyekezettel próbálta felszínen tartani a családi hajót, azokban az időkben, amikor engem hívott a duhaj változás, hívott az áldozat. Nem tudtam kibékíteni az eszméket, szilaj csapongásomnak az újabb megsemmisítés hozott csak nyugalmat.

Azóta újabb országba menekültem, és bízva második Mózes fiam rátermettségében, magára hagytam, akárcsak téged, akárcsak a bibliai Mózes, annak idején. Nem árulhatom el, honnan írok, túlságosan kockázatos lenne, de a bélyegzőről nyilván láthatod, hogy Izlandon élek. Remélem, a hosszú telek és a hideg végre megzabolázza féktelen életemet, de bármennyire is parancsoló az elmém, tudom, a lelkem mélyén fújó szeleknek nem tudok ellenállni. Anyád a hetedik áldozata volt annak a forradalomnak Vásárhelyen, filippínó feleségem a hetvenedik annak az árvíznek. Tudom, fájdalmas, de csak számok ők is a sorban, kavicsok a nagy úthenger előtt.

Drága Fiam, huszonöt éves lettél. Szívből kívánom, hogy ne feledkezz meg gyökereidről. Ne feledkezz meg róla, hogy mi, Kajtárok, ott vagyunk mindenütt a világon, ahol sebek vannak. De mi nem leszünk áldozatok,

nekünk túl kell élni mindent. Csak így tudjuk vinni vállainkon annak a rengeteg kérges őznek a súlyát, azt a terhet, amelyet nyakunkba varrt a sors.

Fiam, gondolom, most már mindent megértesz. Belátod, hogy a történelem nagy eseményein átívelnek a nagy családi sorsok, egymásba fonódnak ezekkel, meghatározzák egymást, és mindenekfelett a családi történetek azok, amelyek keretbe fognak minden háborút.

Nem mi leszünk az áldozatok! Légy óvatos és hűvös, tarts távolságot, és soha ne szeress senkit! Ha pedig menned kell, ne habozz, tedd, amit tenned kell!

Végezetül újra köszöntelek születésed napján, és sokszor öllelek a távoli északról!

Apád,
Mózes